„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију.
А РУКОПИСИ
уредништву „Бранка“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“

	За Угарску Србију, Црну Гору и др. стране земље		
на годину	К 34·—	46·—	дин.
на по године	К 17·—	23·—	„
на чет. „	К 8·50	11.50	„

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.

Уредништво и администрација „Бранка“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској ул. бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 235 | У Новом Саду, у суботу 17. (30.) новембра 1912. | Година XXVIII

Јесу ли Срби овде „иредентисте“?

Гроф *Куен-Хедервари*, бивши угарски министар-председник и некадањи многогодишњи хрватски бан, недавно је имао разговора са једним мађарским новинаром, који је дошао, да се у њега обавести, оно, што се каже: да га „интервјуира“ о Хрватској у вези са стварима на Балкану, па је гроф Куен-Хедервари том новинару међу осталим и то рекао: „*Ја не могу себи представити* **Хрвата** *иредентисту.*« Из тога би излазило, да Хрвати *нису* иредентисте, али на против да **Срби** овде **јесу** иредентисте.

До сад Србе овде нико није називао »иредентистама«. Па будимо на чисто са тим појмом. Иредентистама зову он Италијанце *изван* Италије, који хоће своје *уједињење* са краљевином Италијом. А то су Италијанци у *италијанском* Тиролу, што га зову „Trentino“. Па су иредентисте у Трсту, а страном и на Реци и у Далмацији. У Трсту је пре више година била читава иредентистичка завера, па је због велеиздаје у Трсту био *обешен Оберданк*. Па ако данас и има у нашој монархији иредентиста, зато је ипак данас Италија *савезница* наше монархије. Али зато ипак наша монархија већ годинама и против своје савезнице Италије диже свуда на италијанској граници велика утврђења, па је баш ове године престолонаследник надвојвода *Фрања Фердинанд* држао велике војничке вежбе на италијанској граници.

Кад је гроф Куен-Хедервари дао дотичном мађарском новинару обавештај да *Хрват* не може бити иредентиста, то је, наравно, хтео да *оповргне* народно јединство Хрвата и Срба, па да само Срби могу бити иредентисте.

Познато је, па није баш тако врло давно било, кад је гроф Куен Хедервари као хрватски бан добио *српске* симпатије *српских посланика* на хрватском сабору, те му је „Српски Клуб“ био велика потпора против *хрватске опозиције*. У оно доба био је гроф Куен-Хедервари проглашен: **српски бан**. То је било оно, да су противности између Хрвата и Срба све то већма расле, док нису дошле до крвавога непријатељства од стране неких Хрвата у жалосним септембарским догађајима у Загребу г. 1902.

Родољуби од стране Хрвата и Срба увидели су, да је права бесмислица тај раздор између Срба и Хрвата, раздор између једног те истога народа, па је на оне ексцесе од септембра 1902. дошла родољубива реакција. Данас је *народно јединство* између Срба и Хрвата тако утврђено, да га *нико више не може оборити*.

Али то народно јединство *није никако* какво противдржавно: *није* иредента. Баш је у овом листу више пута наглашено, да се ми Срби и Хрвати са нашом историјском посебном културом хоћемо да развијамо на основу стеченог устава у оквиру ове монархије. Према томе о каквој „иредети“ од стране Срба овде не може бити ни говора, а најмање је могао и смео дати места таковој сумњи гроф Куен-Хедервари. Онај женијални Србин, који је у низу дугих година био десна рука грофу Куен-Хедерварију и без кога овај не би кадар био водити као бан администрацију Хрватске, пок. *подбан Данило Станковић*, Србин од главе до пете: тај би се морао преврнути у гробу, да зна, да гроф Куен-Хедервари зове Србе овде: иредентистама.

Гроф Куен-Хедервари морао је оставити банство као најомраженија особа у Хрватској.

Али мржња у Хрватској против Куен-Хедерварија мало по мало се утишала. Кад је постао угарски министар-председник, био је један тренутак, кад је гроф Куен-Хедервари могао учинити велике услуге и нашем народу, и Угарској, и монархији. То је био *тренутак, кад се њему поверила хрвашско-српска коалиција* и бацила копрену заборава на све оно, што је било у Хрватској. То је био уједно и онај тренутак, кад се држало, да ће Куен-Хедервари знати коректно решити и хрватско питање, односно санирати грдну повреду, што ју је Угарска учинила са железничком прагматиком, а уједно да ће знати решити и врло важно *народносно питање у Угарској*. Ко познаје лично грофа Куен-Хедерварија, тај мора у њему уважавати државника великих способности. У важном народносном питању у Угарској он је узео извесна полета, али је брзо устукнуо. Он је имао одважности, да у сред шовинистичке Будимпеште дође на српску беседу, што до сад никад било није, и да чистим српским језиком буде средиште забаве. Али за грофа Куен-Хедерварија био је *несрећа* гроф *Стеван Тиса*, који је Куену *импоновао са његовим мађарским шовинизмом*. На брзо је дошао у Куеново председништво саветник *Јесенски*, познати „*изборни математичар*“. Избори год. 1910. против народносних кандидата били су страшни. На Румуне се пуцало у живо месо Гроф Куен-Хедервари по рецепису грофа Ти е достигао је рекорд, да је и онако мали број народносних посланика од 25 смањио на 8 посланика *и то без и једног Србина народноснога* посланика.

А што се тиче Куенове хрватске политике, ту је сам себе утукао. Прекинуо је са хрватско-српском коалицијом, али није могао одстранити у Бечу интриге свога великога противника, бившега бана *Павла Рауха*, па је као угарски министар-председник после Томашића морао примити Рауховог човека, злогласнога *Славка Цувија*.

Али најгоре је гроф Куен-Хедервари прошао у Угарској са *Лукачем*. Какве је *мане* могао имати Куен-Хедервари са мађарскога гледишта? *Никакве*. Гроф Куен-Хедервари је несрављено даровитији државник него Лукач. Осим финансијске струке, Лукач нема државничких способности. Али Куен морао је одступити као »*Граничар*« и уступити место Лукачу, јер овај *није био* »*Граничар*«.

А шта сада ради Куен? Није као министар-председник решио ни хрватско, ни народносно питање, а ово му је било у власти, па ће сада отићи у *бездну заборава*. Да је своје државничке способности другчије употребио, он би био учинио — као што рекосмо — велике услуге и Хрватској, и Угарској, и монархији.

Од куд долази гроф Куен-Хедервари да ставља у противност Хрвате и Србе? Од куд да су *Срби* овде „*иредентисте*“, а само Хрвати да су лојални? Хеј Данило! да можеш да чујеш, да твој *бан* Србе хоће да начини иредентистама! Па ти, *Владимире Подрински*, и ти да си неки иредентиста!

Али се са тим српским тобожњим „иредентизмом“ чине ужасне злоупотребе. Хоће овде у Угарској поводом балканскога рата да се обнови оно, што је за време анексионе кризе било у Хрватској Наравно, тамо у Хрватској данас Цувај хоће да се прослави као »српски« комесар, по оном, што је Куен био „српски“ бан. Али овде у Угарској почињу нас Србе гонити. Наш лист се *свагда коректно* држао Али зато ево су му одузели *колпортажу*, шта више забранили су свима трафикама, да не смеју продавати наш лист, по селима пак, као што нам јављају, иду жандари па заплењују „Бранк“, те казују да је то забрањен лист. Говори се, да ће у случају рата бити забрањени сви српски листови.

Но ми питамо: од куда да је свагда лојални српски народ у овим крајевима постао изједаред илојалан, *иредентистичан*? Зар симпатија за нашу браћу на Балкану таки да значи илојалност, да значи иредентизам, кад смо ми лојални и испуњавамо своје грађанске дужности.

Гроф Куен-Хедервари отићи ће у бездан заборава, па као што смо бану Томашићу рекли, тако и грофу Куен-Хедерварију кажемо: vous nous faites pitié (ми Вас сажаљевамо). Ми пак, који се данас сумњичимо иредентизмом, можемо одговорити са оним познатим речима пок. *Штросмајера*: наша је *савест мирна*.

Српска народно-црквена автономија пред угарским сабором.

— Интерпелација нар. посланика дра Живка Богдана о укидању автономије. — Одговор министра председника дра Ладислава Лукача на ту интерпелацију. —

Једва је једаред допустио велеможни министар-председник Лукач своме присталици нар. посланику г. дру Живку *Богдану*, да може поднети своју интерпелацију због укидања српске народно-црквене автономије.

Одговор је испао *до зла бога рђав*. Гори, него што смо очекивали. Становиште, које је заузео министар-председник, *много даље иде*, него што је било у његовој пропратници краљевске одлуке о укидању автономије. Околности од то доба — дакле за пуних пет месеци — нису се поправиле, него знатно погоршале *против автономије и права народних*.

Но ми кажемо: што горе, то боље. Народ ће прикупити сву снагу, да *законитим путем* одбије свако насиље против његових права, као што је увек чинио и до сад. А деловање патријарха и епископата забележиће достојно српска историја,

Јасно се види из говора Лукачева, да он ни мало не верма, шта народ хоће, него шта влада жели — у друштву са нашим епископатом. Ако се не испуне тенденције и намере угарске владе и српског епископата, онда ће влада сама једним октројисаним организацијоним статутом уредити автономију *онако* **апсолутистички**, у којој ће автономији бити господара и слугу. Господари биће влада и епископи, а народ ће бити слуга — „misera plebs contribuens“.

А пробаће се овако. Оберкомесар патријарх сазваће неку конференцију нотабилитета, где ће — по себи се разуме — бити у већини *мунгови и комесарчићи*. Ти ће оно закључити, што влада и епископат буду хтели. *И онда ће се рећи: »То је жеља српске интелигенције“, па ће се са октројисаним изборним редом скрпити неки сабор, који ће то усвојити.*

Међу тим српска интелигенција не ће ни доћи на такву конференцију. **Автономија се не гради на конференцијама, него на слободно и по закону бираним саборима**, што је још пре 50 година изрекао дични патријарх Рајачић, који није био кукавица. Интелигенција држаће с народом и чуваће права његова.

Ми не верујемо, да ће ико и доћи на ту конференцију осим комесарчића, већ и с тога, што ће ју сазвати оберкомесар патријарх, који се држањем својим у ствари автономије учинио немогућим у нашем народу. Како се њему јако допада автономија Арбаније, те би он најбоље урадио, да се даде именовати за архијепископа православних Арнаута, а српски народ да остави на миру.

Такове автономије, као што ју је нагласио у државном сабору министар-председник, са пристанком српског народа не може бити и не ће никад бити. А такова автономија противи се изричном наређењу IX. законског чланка од г. 1868, *који једино самостално на саборима донесене и потврђене уредбе признаје*.

Зато се морамо јако чудити, да је интерпелант г. др. Живко *Богдан* могао *узети на знање* тај и такав министров одговор, из кога се одговора осим другог још и то види, да сам министар нема ни појма о ономе, што је говорио. Нити познаје закон државни о автономијама православних цркава, нити досадашње автономне уредбе наше. Он је говорио сасвим на памет — ваљда по рецепту Палчикину. Али ми добро познајемо и државни закон и наше уредбе, и права српског народа, па ћемо се њега држати.

*

Интерпелација нар. посланика дра Живка *Богдана* по саборском стенограму гласи:

Славни саборе! Превишњи кр. отпис од 11. јула 1912., објављен 26. и. м. ставио је ван крепости ове уредбе, које је српски прав. нар.-црквени сабор створио и Њ. Величанство потврдило (ређа те уредбе) и уједно је оживотворио стари изборни закон са изменама, које г. министар-председник нађе за сходно. Тај превишњи отпис је тиме православну српску црквену автономију из њена садашњег стања повратио у праксу пре г. 1868., а делом у стање кр. Рескрипта од 18. авг. 1863 г. Овај отпис је једним потезом пера обуставио рад изабраних автономних црквених власти и на место тога, скоро сасвим искључив световни елеменат, као што то беше пре г. 1868, привео у живот епископску управу чак и у спољашњој управи цркве.

Срби су своју црквену автономију увек сматрали за своје најдрагоценије државноправно благо и суревњиво ју чували, те је тако само природно, што је тај превишњи кр. отпис у свима српским круговима, па и у умеренијима, изазвао велику узрујаност, могао бих рећи, констернацију, пољуљав у њима самосазнање, да ли је за вечита времена осигурана њихова автономија, коју у име признања и на граде за њихове, вековима доказане ратне врлине и њихову верност према престолу и домовини већ Леополд I. и од то доба сваки угарски краљ у привилегијама, декретима и рескриптима, а за тим угарско законодавство створеним XXVII. зак. чланком од г. 1791. и XX. зак. чланком од г. 1848. и IX. зак. чланком од 1868. г. зајемчише, — те отима маха страх, да им автономија стоји на лабаву темељу, који свагдашњи владар по својој вољи ма кад може одузети, уништити.

Не ћу истраживати и не ћу расправљати, да ли је оправдано и потребно било, да се, због *шобожње непокорности* Митрополијског Црквеног Савета, *без саслушања народно-црквеног сабора* просто ван крепости стављају *све уредбе*, које се темеље на уставном закону, које су створене у делокругу нар.-црквени сабора, а у своје време их је Њ. Величанство потврдило, — и на место њих, ма и привремено, приводити у живот стару праксу, односно већ ван крепости стављене уредбе. Мене, и велики део Српства, више занима питање, шта г. министар-председник после овога намерава: Да ли то, што опозиција наглашава, да се с извесним политичким смером, на штету световног елемента, епископска власт на одлучан начин прошири чак и у спољној управи цркве? То би, на жалост, био погрешан корак, који би јако шкодио угледу и цркве и епископата, а поред тога не би користио ни отаџбини. Јер с једне стране би у световном елементу умањио занимање за црквене и школске ствари, а с друге стране би од многобројне и знатне српске интелигенције одузео културно поље, на коме би се она под надзором државне власти и под окриљем своје автономије у патријотском правцу могла развијати и своје културне тежње овде код куће задовољавати.

Али ако се та наредба није у том смеру догодила, него за то, да се уредбе, за које су нашли, да су у пракси погрешне и неподобне за добру управу, што пре систематски прераде без икаквог политичког смера, а уз уважење праведних захтева свих на то позватих чинилаца и уз њихову сарадњу: у том случају та мера, иако је изазвала пролазну узрујаност, може бити подобна за то, да створи толико потребни мир и ред у српској православној цркви и начини мир и задовољство међу вернима.

Да бих дао г. министру-председнику прилике, да о свему том обавести јавно мњење, а нарочито да српске кругове по могућству умири у погледу својих намера, управљам на њега у име своје и свих угарских Срба посланика, као и у име Срба посланика из Хрватске, који припадају странци народног рада, ову интерпелацију (*питања*):

1.) Какви су разлози руководили г. министра председника у његовој одлуци, кад је под својом уставном одговорношћу предложио Њ. Величанству, да стави ван крепости уредбе, које је српски православни нар.-црквени сабор донео од г. 1868. амо?

2.) Какве измене намерава г. министар-председник извести у изборном реду за српски народно црквени сабор и да ли ће оставити у крепости досадашњи бројни однос световних и црквених конгреских посланика?

3.) Је ли вољан одредити, да се конгрес што пре, а свакако у време између Ускрса и Духова г. 1913. сазове у сврху да он у споразуму с архијерејским синодом, уз потпуно и безусловно поштовање врховног крунинског права надзора у оквиру домовинских закона изради организационог статут српске народно црквене автономије без икакве накнадне октројке, коју влада може извршити?

(Свршиће се.)

Добар одговор.

— Црногорска отпорука италијанским фармазонима. —

У прошлом броју донели смо у телеграфском изводу добар одговор службеног листа црногорске владе „Гласа Црногорца“ на извијања римске „Трибуне“ у погледу *автономије Арбаније*. Сад тај одговор имамо у целости. Он гласи:

Цетиње, 10. новембра.

»Римска »Трибуна« доноси чеони чланак, очевидно из Консулте надахнут, у одбрану интегритета и аутономије Арбаније, који се не може пропустити без одговора.

Језгра тога чланка састоји се у сљедећој реченици: „Јевропа, која је примијенила Балканима начело народности, с пуним разлогом хоће да то начело рашири и на Арбанију; а Балканске државе, које су у том начелу нашле своју снагу, пале би у велику заблуду, кад би одрицале Арбанији оно што су за себе тражиле“.

Ваља се чудити, како један озбиљни лист у Вјечноме Граду може рећи, послије ратних успјеха Балканског Савеза, којима се сав свијет диви, *да је Јевропа примијенила Балканима начело народности*, кад опет сав свијет зна, *да је напротив Јевропа, или боље њена дипломатија, то ме била противна!* Балканске Државе изведе су на бојно поље све своје синове, који могу оружје носити, на смрт или живот свој, *и данас начело народности тријумфира на Балкану силом оружја и културе, силом самосвијести и самопожртвовања Балканских Народа*, а без икакве помоћи ни моралне ни материјалне Јевропских Сила, *које су биле до јучер заштитнице интегритета Турске и суверенства Султанова на Балкану*. Или је можда Јевропа примијенила на Балкану начело народности тим, што је допустила тријумфирање тога начела, *што није оружаном интервенцијом спасла интегритет Турске и суверенство Султаново?* Ако римски лист гледа у томе заслугу Јевропе, онда био би боље учинио, да је то отворено рекао, па не би било од потребе, да му се одговара..

»Трибуна« била би боље учинила, да је изоставила и ону реченицу: „Арбанаси су се дуго и енергично борили против Турске за своју аутономију; и њихова борба као и наш рат у Либији, нијесу мало допринијели, да се турска војска дизорганизира, те да приуготове лакше путове побједоносном Четворном Савезу“

Нећемо се задржавати на »приуготовљене лакше путове« либијским ратом, а што се тиче арбанашке борбе, доста је споменути најмодерније оружавање Скадра за вријеме те борбе. Али сав свијет зна, да се Арнаутлук борио противу младотурског режима, који га је хтио лишити оружја, о ком је живио истребљујући српски живаљ по Старој Србији и узурпирајући његова добра, *а не за автономију Арбаније*, која би Мухамеданце изједначила са Хришћанима. За то су први и одустали од борбе, кад се Хришћанска Малесија узбунила са тежњом да се присаједини Црној Гори. Па ни на ближи сусједи и једномишљеници Малисора — Миридити у тој борби нијесу учествовали, јер се Арбанаси не дијеле само по вјери него и по племенима, У пошљедње доба било је покрета у јужној Арбанији, али сви ти спорадични покрети не могу се назвати „дугом и енергичном борбом за аутономију“, *него напротив доказују осутство сваке мисли и националне и јединства Арбаније!* Да је те побуде руководила та мисао, Арбанаси се шћаху наћи у редовима савезничке војске а не у редовима турске противу савезничке, *чим су своју судбину истовјетовали са турском судбином и изгубили свако право, да се користују са равним усијесима Српскога, Бугарскога и Турскога народа*, тим прије, што су у својим одијелитим претходним покретима наодили довољно хуманитарног одзива и помоћи у сусједним Балканским Народима.

То осуство националне мисли у Арбанији може се лако разумјети, кад се зна, да се Арбанија појавила тек у турско доба као *провинцијални појам*, и да је у историји забиљежен први и последњи знак живота арбанашког народа, кад су се Иван и син му Ђорђе Кастриотић око Кроје опирали турској најезди, док је Скадар био још зетска пријестолница, осим што је касније Арнаутлук, у служби азијатског освајача, овјековјечио своје име у историји српскога народа, као истребљак Срба по Старој Србији.

Под турском владавином арбанашки елеменат растао је ширењем Ислама, као што је млетачка политика штитила са приморја католичку пропаганду; на који начин је српски елеменат, који је још око половине XVI. вијека био тако снажан, да наодимо у то доба још млетачко у Скадру словенску штампарију, мало по мало ишчезавао, губећи и свој језик са прадједовском вјером.

Арбанаси, немајући своје историје, немају ни своје књижевности, па чак ни свога алфабета, као што их ни јединство језика у једно не веже. Раздијељени још на Мухамеданце и Хришћане, а ови на католике и православне, само их руководи фанатизам религиозни и племенско осјећање, тако да живе трајно у непријатељским логорима.

И тај хаос, у ком царује Ислам, Јевропа хоће, *да изједначи са Балканским Народима*, одакле су словенски апостоли у цијелом Словенству Хришћанство раширили; народима, који су имали своје моћне државе, и својом културом цвјетали, прије азијатске најезде — и да не спомињемо стару Грчку, колијевку све јевропске просвјете; народима, који су се од почетка XIX вијека почели борити против Турске у историјским револуцијама, док су ударили темеље својим данашњим државама — и да не спомињемо Црну Гору, која је остала никад не покорена, вјековима борећи се за слободу посљедње стопе српске земље и за часни крст; најпослије народима, који врше свету дужност не само националну него и човјечанску, ослобађајући своју браћу од робовања азијатском варварству!

Лијепа правица, испод које се крије још љепша тежња, која је доста провидна... а којој се није било никад надати из Рима, који има да захвали мученицима и борцима за уједињење Италије, што је данас њена престоница — из Рима, који је до јуче ратовао да виндицира себи старе римске колоније — преко мора!“

РАТ
за ослобођење хришћана у Турској.

— Преговори ради примирја. — Још није склопљено примирје. — Бугарске војне спреме око Чаталџе. — Српско-грчко братимљење у Битољу. — Афера конзула Прохаске. — Са црногорског ратишта. —

О бугарско-турским преговорима ради примирја стижу противречне вести. Турска поред свих својих пораза тражи, да њој остане сва јужна половина Тракије од Солуна до Цариграда, а Македонија и Арбанија да добију автономију. Балкански четворни савез међу тим тражи, да им се предају градови Једрене, Јанина и Скадар, да Турска не довлачи ви-

ЛИСТАК.

Хрватско Земаљско Казалиште

Од Јована Грчића.

II.

— **Драма**: *Нов Хамлет. Стари „Граничари“ као задушни комад. Новине и погревци са стране.* — **Опера**: *Камарошин јубилеј. Маја de Strozzi. Словенска дела. Капелник Сахс. Певачи и певачице по избору.* — **Оперета**: *Права правцата мамиасира.* — **Коморни концерти**. —

Данашња управа Хрватског Земаљског Казалишта не само да је ревносна, кад ваља тражити одмену било за клонуле било за нестале великане, него је у томе и срећна. То доказује случај са приказивачем натписне улоге у Шекспирову »Хамлету«, који се од Фијанове смрти амо није могао давати, јер није било згодна репрезентанта за особењака данскога краљевића. Управа је нашла, управо дигла и себи образовала ванредно даровита, релативно интелигентна, разумна млада глумца, којем је, после неколиких иних успелих креација, мирном савешћу смела поверити тако замашну задаћу, као што је студија Хамлетова загонетнога, још не довољно испитанога карактера А. *Павић* је баш сјајно оправдао поверење своје управе те и себи и њој осветлао образ. Сара Бернарова, која и крај својих шездесет и шест година нарочито радо игра не само Ростанова »Орлића« него и Шекспирова „Хамлета“, недавно је, приликом свог последњег боравка у Лондону, у енглеском једном часопису међу остале своје назоре о животу и уметности уплела и напомену, како се њој чини, е је Шекспир у Хамлету велику душу стрпао у нејачко тело те је дух превелик за тај оквир. Сара тако схваћа Хамлета јемачно ради тога, да би истакла, како Хамлетова велика душа *изнимице* може да се скраси у оквиру *њена* слабачког тела. Први гробар вели изреком, да је Јорикова лубања двадесет и три године лежала у земљи, а на то Хамлет казује Хорацију, да је познавао Јорика, који га је хиљаду пута носио ђоче-мироче. Према тому не можемо Хамлета замислити млађег од двадесет и осам година, али ни старијег. Сарина би се дакле теорија дала применити не толико с погледом на Хамлетову младост, колико с погледом на његову слабуњавост. У илустрованом немачком делу дра Рудолфа Лотара с натписом »Das Wiener Burgtheater« приказани су сликом њих шесторица као Хамлети, и то редом ови: Брокман, Сонентал, Роберт, Митервурцер, Бон и Кајнц. Спољашње једино овај последњи одговара Сарину идеалу о Хамлету, остали су бојсе прекорпулентни, а такав је — знам га »из виђења« — и париски Муне-Сили. Млади Павић у том погледу ни најмање не квари илузију, али је и с оне друге, куд и камо претежније стране кадар одржати мегдан и уверити, да се право мислилачки, мозгалачки удубио у студију Хамлетове индивидуалности. А што су му они страснији, бујнији излеви душевних емоција — примера ради: призор тик после прекинутог позоришног приказа, скок у Офелијин гроб и рвање онде с Лаертом — неједнако силнији и јачи, још никако не сведочи, да оно остало, оно смишљено, оно притуђено, није било проучено и психолошки верно изнесено. Павић се може подичити, да је потпуно задовољио публику и критику, ма да није изненадио никога, ко га је гледао, међу иним, као Иноса Хиронарија у Лењелову »Тајфуну« и ко је читао оне његове лепе, мислене скице у »Hrvatskoj Pozornici«.

Познато је, да се друга половина последњег чина у старим »Граничарима« Јосифа Фрајденрајха дешава на гробљу. То је управу Хрватског Земаљског Казалишта довело на мисао, да не би било с горег, кад би се популарним »Граничарима« дала мисија, коју по немачким позориштима врши Раупахова трогателна пучка глума „Der Müller und sein Kind«, на име да у очи Задушница подсећа на пијетет према душама милих и драгих покојника Па часни izvorni narodni igrokaz s pjevanjem i plesom са поднатписом »Sbor (proštenje) na Ilijevu“ уме и данас те још како да троне и гане и на смрт да опомене, али с друге стране и да разгали и сету да разгони безазленим старачким лакрдијама крчмара Грге и ненаметним афектацијама собарице Каролине. Старији Новосађани знају »Граничаре“ — у Новом Саду је та Фрајденрајхова глума од године 1872. до године 1895. приказана свега једанаест пута, једаред са Мандровићем као Гргом — и јемачно их се радо сећају те можда и жале, што је млађем нараштају ускраћено, да на позорници види живу слику прилика у некадашњој, одавна већ развојаченој хрватско-српској Граници У Загребу се „Граничари« и данас, после подруге стотине својих приказа, гледају радо а дају се врло помно, до најмањих ситница, међу које би се могла рачунати и пуковниковичина кринолина, верно и строго примерено оригиналу, који је посвећен великом бану Јелачићу, о трошку Србина Константина Стојшића године 1857. у Загребу, штампан у народној штампарији дра Људевита Гаја, угледао света. И данас Драгутин *Фрајденрајх* као Грга пева куплете о животу u glavnom gradu а Мицика *Жличорева* као Каролина осим и новосадској старијој српској публици познатих строфа »Welch ein Reisen ....« још и куплете о jakom spolu, па за чудо су и једни и други својом садржином и после више од пола века задржали своју актуалност. Једино пада у очи, да оригиналу не одговарају данашња имена пуковникових; у оригиналу су то чисто словенска имена па су остала, и кад се »Граничари« удешавали за српску позорницу, а данас су замењена туђинским. Књижница Југословенске Академије има дивно повезан примерак Фрајденрајхових „Граничара« из библиотеке славног Илирца Ивана Кукуљевића Сакцинског. На том примерку има нешто готицом а нешто латиницом написана ова немачка дедикација: »Herrn Ivan Kukuljević von Sakcinski, als dem hochherzigen Protektor aller Wissenschaften und Künste und der einzigen wahren Stütze unseres National-Theateres. Hochachtungsvoll Josef Freudenreich. Agram am 12. Juli 1857.« Карактеристично за тадашње просветно-друштвене прилике у Загребу.

хе војске из Мале Азије. Из тога се види, да ће до погодбе врло тешко доћи и да ће сада морати бити нанесен и последњи, одсудни удар Турској баш код Цариграда, савезници морају ући у Цариград и *тамо* диктирати мир тврдоглавом Турчину.

Турско отезање с примирјем.

Софија 14. (27.) нов.

На надлежноме месту су утврдили, да Турци настоје, да што је могуће више отегну преговоре о миру. Али Бугарска је решена, да то не дозволи и у случају потребе ће енергично тражити од Турске, да се реши ма на коју страну. Турску тактику завлачења сматрају као средство, да ишчикаре што повољније услове.

Бугарско-турски рат.

— Са чаталџанског ратишта. —

Цариград, 14. (27.) нов.

Јуче није било борбе. Обе стране дижу шанчеве. Турске коњичке патроле, које су извијале простор пред чаталџанском линијом јављају да се Бугари у великим масама искупљају пред Чаталџом, топове носе тамо и ушанчавају се на домашају турских топова. Кроз најкраће време се може очекивати нов напад. За то време су се и Турци знатно оснажили и наново уредили све гране службе. Бугари имају сада пред Чаталџом *седам дивизија*. До сада су изгубили 70.000 људи. (Ово је *турска лаж*. — Ур. „Бр.“)

— Пренос бугарске војске из Солуна. —

Атина, 14. (27.) нов.

17 грчких транспортних бродова *са 12.000 бугарских војника* напустише солунску луку, праћени грчким ратним бродовима.

— Сазив бугарских рекрута. —

Софија, 14. (27.) нов.

Рекруте за г. 1914. позвали су под оружје за 3. децембар.

— Лажи о бугарским губитцима. —

Софија, 14 (27.) нов.

Бугарска Телегр. Агентура доноси ово полуслужбено саопштење:

Неколико заграничких листова је у најновије доба у облику телеграма из Рима донело читав низ тенденциозних извештаја, који се тобоже оснивају на рапорту неког *румунског* официра, који да је присуствовао ратним операцијама. Према томе би бугарска војска до сада изгубила 90.000 војника, а међу овима да је цвет интелигенције. Војска да је тобоже на измаку своје снаге. Трупе да пустоши зараза, а осим тога да је недовољно и допуњавање муниције. Није потребно изјавити, да бугарска војска, којој се *снага на бојном пољу из дана у дан диже*, има у изобиљу све потребе, а особито муниције, да наставак рата чека истим одушевљењем, које ни до сада није порекла.

Неозбиљност тих страних информација довољно се види и из оне смешне тврдње, да Турци још данас могу са 50.000 војника ући у Софију и диктирати мир. Што се тиче порекла ових извештаја, овде изјављују, да у бугарском главном стану не борави други румунски официр, него румунски војни аташе, којега лојалност стоји изван сумње, и да сматрају, да је немогуће да он шири те гласове, пошто баш он зна, да су лажни. Све ово је само један доказ више за то, да су *сви ти извештаји основани на чистој измишљотини* и да су измишљени са *злом* намером.

Српско-грчко братимљење.

Атина, 14. (27.) нов.

Атинска Телегр. Агентура јавља: Престолонаследник Константин је у пратњи генералног штаба отпшао у Битољ, да посети српског престолонаследника и учврсти братски однос између грчке и српске војске. Састанак оба принца био је *врло срдачан*. Официри обе војске ступили су једни с другима у интимно пријатељство. Варош Битољ је приредила грчком престолонаследнику величанствен дочек, у ком су учествовали и одлични људи турске, бугарске и јеврејске верске општине. Варош беше окићена грчким и српским народним заставама. У православној цркви беше свечано благодарење. Престолонаследник Константин вратио се у Лерин.

Прохаска.

Париз, 14. (27.) нов.

Лист „Фигаро“ добио је од свог београдског дописника телеграм, у коме дописник вели, да се је за време свог боравка у Призрену састао с аустро-угарским конзулом *Прохаском*, који се је тужио, да је потпуно одсечен од спољашњега света. Извештач „Фигаро“ је пронашао, да је *Прохаскин драгоман својим* **изазивачким** *владањем* сам дао повода насилном поступку српских војника. Чује се, да је и сам Прохаска покушао, да раздражи турско становништво против Срба. Прохаска је ширио гласове, да је аустро угарска војска ушла у Митровицу и Београд и наглашавао, да је срамота, да се без отпора преда тако велика варош као што је Призрен. Једног Арнаутина католика, који је то даље телалио, ухватили су и стрељали. Прохаска је изостао од акта, кад је руски конзул чинио кораке за предају вароши и цео дан се жив не показа пред српским властима. Неку стару Арнаутку, која је из аустро-угарског конзулата носила хлеба љумском фису (племену) арнаутском, ухватише и у хлебу, што га је носила, нађоше патроне. *У подруму аустро-угарског конзулата*, како се чује, *нашли су* и више стотина *пушака*. Почетком септембра је Прохаска послао три призренска, два ђаковичка и три пећка Арнаутина *о трошку конзулата у Беч*, да тамо тумаче жељу Арнаута, да буду присаједињени Аустрији. Пре осам дана је конзул Прохаска посетио генерала *Јанковића* и искао од њега слободан пропуст и пратњу, што су му и допустили.

Српско-турски рат.

— Српска војска заузела Елбасан, Тирану и Драч. —

(Телеграм »Бранику«)

Београд, 15 (28.) XI. (Стигао у 1 с. по поноћи.)

Са бојишта нема никаквих званичних вести. Приватне вести, које доносе листови, јављају, да су српске трупе дринске дивизије *без отпора заузеле Елбасан, Тирану и Драч*.

— Нова Србија. —

Београд, 16. (29.) XI.

Образован је *нови округ*: **приморски** *са седиштем у Драчу*. До сада је образовано свега 11 округа *на освојеном земљишту од* **76.000** *квадратних километара* (Пре овог рата је краљевина Србија износила нешто преко 48.000 квадратних километара). Осим раније јављених округа образовани су окрузи: приморски, битољски и охридски. Уводе се привремене власти.

Некоји листови јављају, да битољским окружним начеником постаје књижевник Бранислав Ђ. Нушић, који је раније био конзул у Битољу.

Телеграфска веза са Битољем још се оправља, јер је за време битке сасвим разорена. Због тога вести из Битоља касно стижу.

Последњих дана стижу српским властима многобројне депутације из Македоније молећи, да српска војска окупира места, која још нису поседнута, и да успостави ред. У свакој од тих депутација има *много Турака и босанских исељеника* (мухаџира.)

— Даље вести. —

Београд, 15. (28.) XI.

Лист »Трибуна“ јавља, да се турске трупе са свих непоседнутих страна и део турске војске, који побеже са Битоља, искупљају у Јанини, где има до 50.000 Турака са више паша.

Забрањен је улаз свим српским листовима у аустро-угарску монархију.

У Београду има сада око *3500 рањеника*. Доведено је 19 турских официра и 42 војника заробљених у Битољу Десет српских болничарки отишло је у Софију, да помажу бугарским сестрама.

Од почетка рата пријавило се *само 500 болесних* српских војника.

Грађани Кумановски послали су српском Црвеном Крсту 11 хиљада динара из благодарности за ослобођење.

Краљ *Петар* сваки дан посећује рањенике даривајући их и дуго разговарајући с њима.

Израђују се јубиларне *марке* са сликама ослобођених вароши.

Доведено је **5000** *турских војника, заробљених* у Битољу.

Уведени су монополски артикли у нове крајеве и појачане су царине у Санџаку.

— Умесна наредба у погледу вере. —

Београд, 15. (28.) XI.

Влада је издала наређење, да се за сада *не дозвољава никаково прелажење из једне вере у другу*, нити прелажење у православље оних Срба или Арнаута, који су у последње време силом или из практичних разлога прешли у Ислам. Овом наредбом жели се спречити развијање верских агитација и одбити приговори, да Србија иде на руку прелазу у празославље.

— Мирније схватање општега положаја. —

Београд, 15. (28.) XI.

Општи положај се овде просуђује мирније, нарочито под утиском саопштења у »Norddeutsche Allg. Ztg.«-у и *улоге посредовања*, коју је преузела Немачка. *Србија своје становиште у питању излаза на море*, наравно, **не мења ни у чему**, јер сматра то *животним питањем*. Али **у питању автономије Арбаније препушта одлуку споразуму велесила**, надајући се тиме са своје стране удовољити жељама за *мирно решење* спорних питања.

— Преговори за мир с Турском. —

Београд, 15. (28.) XI.

Преговори за мир са Турском воде се даље. Синоћ су пронесене приватне вести, да су Турци одбили савезничке предлоге, али та је вест непотврђена. Насупрот, *преговори* ради мира с Турском *продужени* су.

Црногорско-турски рат.

(Телеграми »Бранику«.)

— Артиљеријска борба око Скадра. Црногорске посаде у Медови и Љешу. —

Цетиње, 15. (28.) XI.

Из Мурићана јављају: Последњих дана артиљеријска борба ређе траје, од времена на време и крај непогодна времена.

Књаз *Мирко* је извршио преглед војске Јуче се вратио овамо бригадир Митар *Маршиновић* са четири батаљона пешадије, а остале је оставио као посаду у Медови и Љешу. Код Горице је бригадиру изашао у сусрет књаз *Мирко*, срдачно поздравио генерала и честитао му успех на мору.

Црногорци из Америке у великим групама долазе. Синоћ су пред двором приредили крљу Николи овације.

Драмски репертоар је ове сезоне већ до сад обогаћен лепим приновама из страних литература. Изнесена је духовита сатира Руса Ришкова с натписом „Државни стан“ као неки пандан Нушићевој „Протекцији« а одмах још у почетку сезоне научени су били „Die fünf Frankfurter“ Немца Реслера, који су од прошле зиме амо стално на репертоару бечког Hofburgtheater а, у Берлину приказани преко триста пута и у најновије време добили свој пандан у комаду неке берлинске господе Штајна и Хелера с натписом „Majolika“. За Реслерову „Петорицу Франкфуртоваца“ вели Ханс Ландсберг у чланку „Die Rothschilds in Wahrheit und Dichtung“ у једном од последњих бројева старог немачког часописа „Über Land und Meer“, да су einer der grössten Lustspielerfolge der jüngsten Zeit, но иначе замера, што се писац није држао историјске истине те је удесио, да бечки Ротшилд, Соломон, буде die eigentlich treibende Kraft а овамо је лондонски, Натан, био прави spiritus rector а после његове смрти је париски, Џемс или Жак, фактично узео узде породичној владавини у своје руке те по томе није био ништа мање него der liebenswürdige Sentimentalist und Schöngeist у Реслерову комаду. У Загребу се тај Реслеров комад ванредно допао те је даван био једно десетак пута а давао би се јемачно и даље, да се није озбиљно разболела првакиња Марија *Ружичка-Строци*, која је као стара госпођа Гудула, мати петорице Франкфуртоваца, створила ретко погођен тип консервативне старице и нежне матере и мајке. Соломона Ротшилда особито даје *Грунд*, који је и превео Реслерову глуму, а као најмлађи Ротшилд нежним се тоном и као син и као љубавник истиче млади *Бадалић*, који се и као Лаерте у „Хамлету“ одликује на местима, где превлађује братинска милошта према кукавној Офелији. Из немачког је узета и потресна актовка Капетан Полетајев“, којој је предмет писац, аустријски поручник Роберт Михел, родом из Чешке, узео из руско јапанског рата Из шведске су књижевности изнесене драме „Отац« и „Госпођица Јулија«, обе од покојног антифеминисте Стриндберга Заступљена је и данска литература а заступа је одлични новелиста Петар Нанзен драматизацијом свог „Сретног брака«, код којег би у натпису атрибут ваљало ставити међу засебне козје ноге у знак тому да је брак, о којем је реч, тек релативно сретан У главној женској улози Нанзенова комада велик је успех постигла одлична уметница Љерка *Шрамова*. Од Француза су прокрчили себи пут новајлије Етјен Реј и Пол Ијасент Лојзон, први својом шалом »Peau neuve“ (»Нова кожа“) а други својом социјалном драмом »Les âmes ennemies“ (»Противне душе«) Рејев је комад даван четири пута а Лојзонова је пијеса морала за овај мах бити скинута с репертоара, опет због болести Марије Ружичке Строци. И међу погревцима има уз Молијеров »Le mariage forcé“ и његова »Le malade imaginaire« још једна француска салонска ствар, а то је комедија Флерса и Кајавета „L'amour veille“ (Љубав бди«) у преводу Милице Михичићеве. Ја сам већ једаред пре две године, нагласио, да хрватски глумци и глумице свему другом преферирају француске фине комедије те им чисто видиш како би ту да су као у свом елементу. На челу су ту Вера плем. *Хржићева* и *Шпифанац* а сад им се придружио и *Бинички*, који — мимогред буди речено — доказује готово невероватну агилност, кад за време од пола три после подне до десет у вече претури преко главе две напорне улоге, после подне Ибера des Aubrais у „Чистој Сизани“ а у вече Жака Превоа у »Новој кожи« Реферишући о премијери трочине комедије Пола Ервијеа — знанца и Новосађанима по пијеси му „Познај себе!« — с натписом „Bagatelle« у Француској Комедији, вели René Doumic de l' Académie française у осамдесет годишњем чувеном часопису »Revue des deux mondes«, у свесци од 1 новембра ове године, за женску страну да је била ексцелентна па уз Mme Bartet и Mme de Pierson уздиже Mlle Cerny и Mlle Lecont, за мушки пак кадар вели да је fâcheusement insuffisant па јетко додаје на то: Il n'y a plus d' hommes à la Comédie-Française Наводим тај суд француског научника за доказ тему, да човек може претерати, прекантарити, али и ради тога, да се склоним за капацитет, кад се усудим затврдити, да је у Загребу баш у француским салонским комадима женска страна неједнако јача од мушке. А као да се то опазило и у тривијалној комедији Енглеза Уајлда с натписом »Главно је, да се зове Ернест“ („Bunbury. The importance of being earnest « A trivial comedy for serious people), у којој уз Милицу Михичићеву и Веру плем. Хржићеву угодно искаче и Мила *Димитријевићка*. (Свршиће се.)

Помозимо

рањеним и болним косовским осветницима!

Уредништву „Браника“ стигли су за рањене и болесне српске војнике ови даљи родољубиви прилози:

1) Г **Милољуб Маркуш** у Меленцима даљих **274** К (137 К српској, а **137 К** црногорском Црвеном Крсту) и 2 К за поштарину. Прилажише ови родољуби: **По 50·— К**: Прва Српска Земљорадничка Задруга, по **20·— К**.: Емануел Шваб, по **10·— К**.: Др. Тима Замуровић, Жива Батањски, Милан Марјански, Милија Милиновић, Никица Бибић, Лука Исаков, по **7·— К**.: Ненад Субачин, по **6·— К**: М. Јевремов, А. Живановић, по **5·— К**.: Б.Пајић, Н Миливојев, Милан Бошков, Лука Ђурчић, Младен Ђурчић, Милош Еремић, Милан Костић, Аркадија Адамов, Сава Јованов, Деспот Радишић и Миливој Берар (заједнички), Шандор Миросављев, Живојко Вранов, Милан

Микин, Младен Кукин, по 4·— К.: Ђура Адамов, по 3·— К.: Веселин Јованов, по 2·— К.: Милорад Марков, Драгутин Бабин, Душан Миливојев, Паја Остојин, Рада Исаков, Марјан Еремић, Урош Исаков, Андрија Мојсин, Јефта Мојсин, Макса Бировљевић, Миша Бачикин, Илија Радин, Младен Марјански, Јелена Кељачка, Марко Коларов, Танасија Адамов, Schu Lajos, Goldberger, по 1·— К: Жива Ђурчић, Лохман, Сава Адамов, Милан Путић, Ланило Стаић, Ника Чолић, Алекса Дабић, Жива Мартинов Јоца Куручев, Воја Коларов, Жива Ђурчић, Светозар Френц.

2.) Г. **Гавра Летић** у Н. Саду **10** К (5 К српској, а 5 К црногорском Црвеном Крсту).

Новац смо одмах послали на место опредељења, а племенитим приложницима у име рањених и болних косовских осветника нека је топла хвала!

Даљи исказ о прилозима следује.

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 16. новембра 1912.

— **Илустрована Ратна Кроника.** Новосадски књижар Св. Ф. Огњановић спрема већ шесту свеску „Илустроване Ратне Кронике“, која је наишла на опште допадање, а спрема и нарочиту божићну свеску. Кроника излази недељно, а ускоро ће и чешће излазити. Претплаћује се на серију од 10 св. (кр. 2.). Убрзо ће се отворити претплата на другу серију. Ова је Кроника лепо штампано и пажљиво уређено издање, те као спомен на велике догађаје, треба да је набави свака српска кућа.

— **Акад. Удружење Срба Техничара у Бечу** на својој главној годишњој скупштини од 8. новембра овако се конституисало: *Управни одбор*: Председник: Александар *Теслић*, cand. ing. Потредседник: Тривун *Радовановић*, stud. ing. Тајник I.: Љуба *Радешић*, stud. ing. Тајник II.: Душан *Адамовић*, stud ing. Књижничар-благајник I.: Драгутин *Јовановић*, stud. ing. Одборник: Владо *Девић*, cand. urch. Ревизијони одбор: Милош *Скалић*, cand. ing., Матија *Попара*, stud. ing., Стева *Живковић*, cand. ing.

— † **Теодор Милошев.** У Жабљу је 4. (17) о. м. напрасно преминуо у 73. години живота Теодор *Милошев*, угледни грађанин жабаљски. Покојник беше некада, после разрешења Границе, бележник у Жабљу, а кад је тамо основана Шајкашка Штедионица, био јој је ревностан управитељ. С њиме је легао у гроб врстан и родољубив Србин, честит човек и нежан отац Многобројна одлична породица тугује за овим добрим човеком. Лака му земља и вечан спомен међу нама!

— **Крвава туча између војника.** „Ријечком Новом Листу“ јављају из Загреба 12. (25.) о. м. ово: У ноћи од суботе на недељу догодио се овде *крваво* и *жалостан догађај*. У кавани „К сидру“ забављало се око десет војника од 70. пуковније (Сремци). Око 3 сата у ноћи унишла је у кавану опхођа (патрола) од 53. пуковније, под заповедништвом десетника (каплара) *Хојића*, те је овај затражио од свих војника да му покажу допусницу, да могу бити напољу преко 9 сати увече. Један десетник од 70. пуковније, именом *Петрић*, успротивио се је десетнику Хојићу, велећи, да ће он показати допусницу само опхођи своје пуковније, а не овој 53. пуковније. Сви војници од 70 пристали су уз десетника Петрића, *повадили бодове и осморица њих навалише на опходу*. Десетник Хојић запретио им, да ће пуцати, ако му се не покоре, а на то су га они уболи у раме тако, да се је срушио на под. Друга двојица од опхође скочише напоље, али они од 70. полетише голим бодовима за њима на цесту, те навалише на њих. Пешак *Јосимовић* навалио је на пешака *Херцега*, на што је овај пуцао, те Јосимовића погодио у главу. Редари, чувши пуцњаву, дохрлили су опхођи у помоћ и свладали нападаче. Пешак Јосимовић умро је у 5 сати.

— **„Два разметљива Чивутина“.** Под тим насловом је у 213. броју „Браника“ изишла једна белешка, која нам је достављена из *Турије*, а у којој је казано да је житарски трговац *Шаму Пилиш* назвао нас Србе гладницама. Сад нам је овај господин послао писмо, у коме изјављује: да је, од како је жив, увек најбољи пријатељ био Србима, међу Србима се је васпитао, у Турију је дошао има два месеца, да ту тражи уживљења, сиромах је човек, не може у свом стану бити без и једног Србина, та од њих живи. „Који год је од њих био код мене“ — вели даље г. Пилиш — „сваког понудим ракијом, цигаретом, осим моје писарнице уведем их у собу, јер волим све своје ближње, а не непријатеље.“

Г. Пилиш је искао од нас и *име* писца оне белешке о њему. Ми му ту жељу нисмо испунили, него ако писац оне белешке хоће, нека се сам, од своје воље каже тако искреном пријатељу Срба, г Пилишу.

Међу тим, пошто је г. Пилиш дао изјаву у „Заставу“, писац оне белешке у 213. броју „Браника“, одговара на ту његову изјаву ово:

„Ко је прочитао нашу белешку у 213. броју под насловом: „Два разметљива Чивутина“, могао се уверити, да нисмо тврдили, да је Шаму Пилиш, Јеврејин, називао „vadrác“-има већ „*гладницама*“. У „Застави“ се овај Јеврејин правда, а ми опет само толико кажемо, да овај Јеврејин и овде прави „кшефт“ и рекламу. Радујемо се, што овај Јеврејин признаје, да од нас живи. Знак је онда, да нисмо гладни.“

— **БЕОГРАДСКА ИЛУСТРОВАНА РАТНА ХРОНИКА** (Ст. М. Гребенац) излази недељом и четвртком **на целом табаку** (16 стр.) са 15–20 илустрација. **10 бројева стоје 3 К** Поруџбине, ако се новац не пошаље у напред — не узимају се у обзир. Поруџбине и новац слати на **Напредак — Земун.**

Поштованим претплатницима.

Многи наши претплатници и поред опомене не шаљу нам дужну претплату. Ми ћемо бити принуђени да им обуставимо шиљање листа, али ћемо уједно потражити пута и начина да ма и судски дођемо до нашег потраживања. Око издавања листа имамо грдан издатак, па није ни право ни поштено да поднесемо велику штету. Ово је наша одлучна реч.

Администрација „Браника“.

НОВИЈЕ.

Беч, 15. новембра. Велику узрујаност међу члановима рајхсрата изазвало је то, што је министар-председник гроф *Штирк* данас у конференцији свих страначких првака изјавио, да влада намерава, да *у најкраћем року* поднесе три законска предлога, на чије што брже решење она највећу важност полаже. То су: Законски предлог *ради састарања за жене и децу резервиста у случају мобилизације*, законски предлог ради *набаве коња за војне сврхе* и зак. предлог ради спреме просторија *за мобилизоване трупе*.

На то наста силно кретање. Гроф *Штирк* додаде, да је *спољашњи положај сталан*.

Са надлежне стране се наглашава, да ови зак. предлози нису у свези са актуалним политичким положајем, него да је то резултат новог одбранбеног закона.

Југословени воде у сабору опструкцију против прорачунске провизорије. Хрват др. *Лагиња* држао је опструкцијони говор пуна четири сахата. Социјално-демократски вођа др. *Адлер* говорио је *против рата* и ратног подбадања.

ТЕЛЕГРАМИ

УРЕДНИШТВУ »БРАНИКА«.

Генерал Конрад у Букурешту,

Букурешт, 16. новембра. Аустро-угарски генерал и инспектор армије Конрад доћи ће овамо. Ова посета изазвала је сензацију. Са службене стране је улепшавају тим, што причају, да је то само »измена мисли између војних поглавица спријатељених држава, који се не прекида ни у тако озбиљним временима, као што је садашње“.

Дума.

Петроград, 16. новембра. Државна Дума је изабрала октобристу Родзјанка за председника. Кад се је овај попео на председничко место, цела десница (кадети и други) изиђе из саборнице. У свом приступном говору председник је рекао, да Дума треба да се најнапорније стара за развитак и учвршћење *ратне силе Русијине*. Сви ми — рече — *готови смо, да своју снагу, свој живот дадемо*, ако буде суђено, да облаци, који су се навукли на политичко небо, постану облаци буре.

Балкански рат.

— Примирје склопљено. — Проглас независности Арбаније. — Изгледи на мирно решење. —

Софија, 16. новембра. Судећи по одласку министра финансија у главни стан и по утисцима, који се сазнају из довршеног министарског савета, изгледи за примирје повољнији су.

Београд, 16. новембра. Примирје је склопљено. Из Цариграда још нема потврде ове вести.

Драч, 16. новембра. У свима варошима Арбаније проглашују независност Арбаније.

Београд, 16. новембра. Ма да Србија остаје при том, да задржи део приморја, верује се у мирно решење, јер *Србија пристаје на автономију Арбаније*.

Берлин, 16. новембра. Овде мисле, е има знакова, да у Београду увиђају, да се захтеви у погледу Драча морају напустити, јер се Драч не може имати.

Трговина и промет.

Свињски и марвени вашар у Бечу.

(*Недељни извештај комисијонарске радње Јовичића, Акимовића и друга за марву и свиње, Беч, St. Marke, централни вашар*).

Беч, 26. новембра 1912

За данашњи вашар било је пријављено 21330 комада. Дотерано је било 10588 комада пољске и 9538 комада мађарске пасмине, свега 20126 комада.

Вашар је био: лош.

Цене су биле:

					изнимно	
Прима свињи	од	137	до	140	ф. „	141
Средњи	„ „	128	„	134	„ „	—
Лаки	„ „	114	„	122	„ „	—
Сремски	„ „	124	„	134	„ „	—
Стари	„ „	114	„	124	„ „	—
Пољски	„ „	80	„	122	„ „	124

по жиже живе ваге без потрошарине.

Марвени вашар

од 25. новембра 1912.

Дотерано 2046 ком. угојених волова и са паше 822 „ бикова и крава, свега 2868 ком.

Вашар био: лабав.

Цене:

						изнимно
Прима швајцарски	од	К 120	до	130		132/134
Средњи	„ „	„ 112	„	120	„	—
Прима мађарски	„ „	„ 106	„	110	„	—
Средњи	„ „	„ 98	„	104	„	—
Лошији	„ „	„ 80	„	94	„	—
Бикови	„ „	„ 76	„	102	„	108
Краве	„ „	„ 44	„	70	„	—
Босански	„ „	„ 60	„	80	„	—

по 100 кила живе ваге без потрошарине

Најучтивије умољавамо нашу господу пошиљаче, да нас о товарењу увек брзојавно известе.

Дозволе из затворених места за бечки слободни вашар набавља наш заступник госп. Јоца Митровановић, Budapest. Köbánya, и довољно је истом господину писмено или брзојавно јавити, за које се вашаре и за колико се комада дозвола тражи.

Адреса за пошиљке и писма: **овичић, Акимовић и друг.** БЕЧ. ST. MARX.

Адреса за брзојаве: **Јовичић** БЕЧ, ST. MARX

Трговина и промет.

Новосадска пијаца

16. новембра 1912.

Пшеница нова	К	10·20—10·40
Пшеница стара	„	9·80———
Зоб нова	„	10 ———·—
Јечам нови	„	8·50— 9·—
Кукуруз стари	„	10·———
Кукуруз нови окрњен	„	5·50 6—
Кукуруз у клипу	„	3·50—80
Дањак	„	9—
Горушица	„	5 — 6·—
Пасуљ бели	„	12.——.——
Пасуљ жути	„	11.——.——
Пасуљ кулаш	„	10 50—.——

Све од 50 кила.

Марва, свињи и живина.

Волови по килу	К	80–84
Свињи тешки по килу	1 К	20–28
средњи „ „	1 „	20—·—
„ лаки „	1 „	06——
„ мршави пар 150 — 180	„	
Гоеци по килу	1 „	10–14
Јагњци по килу	„	——
Јагњци по пару 22—24	„	———
Кљукане гуске по килу	1 „	40——
Јаја 6 комада	„	40——

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник: Јанко Перић.

ОГЛАСИ

ТРАЖИМ
ЗАБАВИЉУ
Српкињу, која би децу неговала и у кућанству помагала. 541 2—2
Понуде уз фотографију на
МАРТУ уд. ПАУНОВИЋ
:: :: ВУКОВАР. :: ::

Биоглобин!
Крвотворно пиће!
Даје нову животну снагу!

Ко се осећа нервозан, неенергичан, ко се после тешке болести или услед јаког душевног потреса осећа слабим; ко је малокрван, изнурен, нема воље за јело, уморан или пати од несанице, тај нека не употребљава друго што, него

„Биоглобин“.

У развитку заосталој деци је то драгоцено и јачајуће средство.

Цена једној боци 3·50 К, боца на пробу 2 К. Може се добити код:

Шубертове
Варошке апотеке
у СОМБОРУ.

Кад се узме 2 боце, шиље се слободно од поштарине, дакле нема никаква трошка! 529 12—

Само је онај прави, на ком се може читати моја фирма!

Власник и издавалац: Дион. друштво Браник. Парна штампарија д. д. Браника у Н. Саду.